

บทที่ 2

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 กฎว่าด้วยการบริโภคและการออม John Maynard Keynes (1939) (อ้างใน วันรักษ์ มิ่งมณี นาคิน, 2549) อธิบายถึง

1. รายได้พึงจ่าย (Disposable Income) รายได้พึงจ่าย คือ รายได้ที่ภาคครัวเรือนได้รับหักด้วยภาษีเงินได้ส่วนบุคคล (Personal Income Taxes) รายได้พึงจ่ายเป็นระดับรายได้ที่ประชาชนสามารถนำไปใช้จ่ายในการบริโภคและเก็บออม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและอัตราภาษีเงินได้ส่วนบุคคลจะส่งผลกระทบต่อรายได้พึงจ่าย หากรัฐบาลเพิ่มอัตราภาษีเงินได้ส่วนบุคคล รายได้พึงจ่ายก็จะลดลง การบริโภคและการออมก็จะลดลงตามไปด้วย ส่วนการลดอัตราภาษีก็จะมีผลกระทบในทางตรงกันข้าม

2. สินทรัพย์ของผู้บริโภค สินทรัพย์ที่ครัวเรือนถือครองอยู่มีสภาพคล่อง (Liquidity) สูงหรือต่ำไม่เท่ากัน ทั้งนี้พิจารณาจากความยากง่ายและอัตราความเสี่ยงด้านมูลค่าในการเปลี่ยนเป็นเงินสด ในกรณีที่ผู้บริโภคถือสินทรัพย์สภาพคล่องสูงไว้มาก ผู้บริโภคจะรู้สึกว่าตนมีฐานะทางการเงินที่มั่นคง สามารถใช้จ่ายเพื่อการบริโภคได้มาก ส่วนกรณีที่ผู้บริโภคถือสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ต่ำมาก ผู้บริโภคไม่แน่ใจว่าจะสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ตามเวลาที่ต้องการและได้มูลค่าที่ตนพอใจมากน้อยเพียงใด จึงต้องชะลุดการบริโภคบางส่วนไว้ก่อน

3. สินค้าคงทนที่ผู้บริโภคมีอยู่ สินค้าที่ผู้บริโภคซื้อ มี 2 ชนิด คือ สินค้าประเภทไม่คงทน (Nondurable goods) ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และของใช้ที่หมดเปลืองอื่นๆ รายจ่ายส่วนนี้มีระดับสม่ำเสมอและมีจำนวนค่อนข้างแน่นอน ส่วนสินค้าประเภทคงทน (Durable goods) เช่น รถยนต์ โทรทัศน์ ตู้เย็น และเครื่องเรือน เป็นต้น หากช่วงเวลาใดครัวเรือนส่วนใหญ่ครอบครองสินค้าคงทนไว้มากและยังมีสภาพใช้งานได้ รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าเหล่านี้จะอยู่ในระดับต่ำ ในกรณีตรงข้าม รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าคงทนจะอยู่ในระดับสูง

4. การคาดการณ์ของผู้บริโภค สิ่งที่ผู้บริโภคคาดการณ์และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ มีหลายอย่าง อาทิ รายได้ในอนาคต ราคาสินค้า ปริมาณสินค้า ฯลฯ การคาดการณ์ของผู้บริโภคเกี่ยวกับรายได้ในอนาคต มีผลต่อการบริโภคและการออมในปัจจุบัน หากผู้บริโภคคาดว่าจะมี

รายได้เพิ่มขึ้นในอนาคต เขาอาจจะลดการออมและเพิ่มการบริโภคในปัจจุบัน ส่วนการคาดการณ์ในทางตรงกันข้ามจะทำให้เขาตัดสินใจเพิ่มการออมและลดการบริโภคในปัจจุบัน

การคาดการณ์เกี่ยวกับ ราคาสินค้ามีผลต่อการบริโภคและการออมในปัจจุบัน อาจสรุปได้ว่า ในช่วงที่ราคาสินค้านั้นมีแนวโน้มสูงขึ้นผู้บริโภคมักจะคาดการณ์ว่าราคาสินค้าจะสูงขึ้นต่อไป การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะมีมาก การออมจะมีน้อย ส่วนในช่วงที่ราคาสินค้ามีแนวโน้มลดลง ผู้บริโภคมักจะคาดการณ์ว่าราคาสินค้าจะลดลงเรื่อยๆ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะมีน้อย การออมจะมีมาก

5. สินเชื่อเพื่อการบริโภคและอัตราดอกเบี้ย ณ ระดับรายได้ที่ใช้จ่ายได้เท่ากัน ในกรณีที่สังคมนั้นมีระบบการให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคในรูปของการจ่ายเงินค่าน้ำและดอกเบี้ยต่ำ จะจูงใจให้มีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าในกรณีที่ไม่มีระบบการให้สินเชื่อในลักษณะดังกล่าว อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูงจะจูงใจให้ครัวเรือนออมมากขึ้น และใช้จ่ายเพื่อการบริโภคน้อยลง ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากต่ำ ครัวเรือนจะมีการออมลดลงและมีการบริโภคมมากขึ้น

6. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) เป็นคุณค่าที่สังคมได้กำหนดไว้ว่าเป็นสิ่งที่น่าประพฤติปฏิบัติ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม หากค่านิยมทางสังคมให้ความสำคัญยิ่งต่อวัตถุ จะทำให้ผู้บริโภคบางกลุ่มมุ่งการใช้จ่ายในสินค้าและบริการที่ฟุ่มเฟือยและมีราคาสูง ทำให้สังคมนั้นมีการบริโภคอยู่ในระดับสูงและการออมต่ำ ส่วนสังคมที่ยึดค่านิยมการประหยัดพอเหมาะ สังคมนั้นจะมีการบริโภคและการออมอยู่ในระดับที่เหมาะสมและมีผลดีทางเศรษฐกิจในระยะยาว

7. อัตราการเพิ่มของประชากรและโครงสร้างอายุของประชากร ถ้าอัตราการเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูง รายจ่ายเพื่อการบริโภคจะเพิ่มขึ้นในอัตราสูง ส่วนกรณีตรงข้าม รายจ่ายเพื่อการบริโภคจะเพิ่มขึ้นในอัตราร้อย นอกจากนี้โครงสร้างอายุของประชากรก็มีอิทธิพลต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคและการออม โดยทั่วไปหากจำนวนประชากรวัยทำงานเทียบกับประชากรทั้งหมด มีสัดส่วนต่ำ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะมีมาก เพราะประชากรที่ไม่อยู่ในวัยทำงานแม้จะไม่มีรายได้แต่ก็ยังต้องมีการบริโภค ส่วนในกรณีตรงกันข้าม การบริโภคจะน้อยและสามารถออมได้มาก

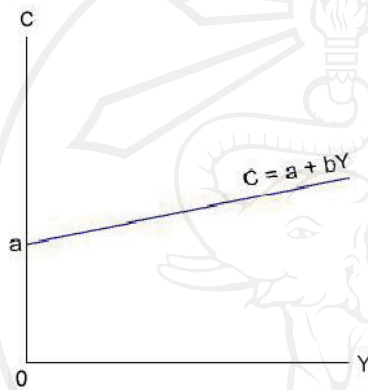
จากทฤษฎีการบริโภคของเคนส์ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและรายได้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การบริโภคเป็นฟังก์ชันที่มีเสถียรภาพ (stable function) ของรายได้สุทธิที่แท้จริง (real disposable income)

2.ค่าของความบริโภคโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (Marginal Propensity to Consume: MPC) ในระยะสั้นจะน้อยกว่าในระยะยาว

3.ในระยะยาวในขณะที่รายได้เพิ่มมากขึ้น สัดส่วนของรายได้ที่ถูกนำไปใช้ในการบริโภค จะมีจำนวนน้อยลง ดังนั้น MPC จะน้อยกว่า APC

4.การเปลี่ยนแปลงจำนวนความมั่งคั่ง (stock of wealth) ของครัวเรือนจะมีผลกระทบโดยตรงต่อระดับการบริโภค

รูปที่ 2.1 แสดงสมมติฐานรายได้สมบูรณ์และฟังก์ชันการบริโภค

รูปแบบทั่วไปของฟังก์ชันการบริโภค คือ $C = a + bY_d$

เมื่อ C = การบริโภค

Y_d = รายได้

a, b = ค่าคงที่

โดย a คือ ปริมาณการบริโภคขั้นต่ำเมื่อมีรายได้เท่ากับ 0 และ b คือ MPC ซึ่งมีค่าเป็นบวก แต่ต่ำกว่า 1 ($0 < MPC < 1$) และค่าของ MPC จะน้อยกว่า APC

APC (Average Propensity to Consume) หมายถึง ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค เป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่ารายได้ 1 หน่วย จะถูกใช้จ่ายไปเพื่อการบริโภคเท่าใด บ่งชี้ให้ทราบถึงพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภค

MPC (Marginal Propensity to Consume) หมายถึง ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการบริโภค เป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด บ่งชี้ให้ทราบถึงผลของการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ที่กระทบต่อพฤติกรรมการบริโภคว่ามีมากน้อยเพียงใด

เคนส์ ได้จำแนกฟังก์ชันการบริโภคออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น และฟังก์ชันการบริโภคในระยะยาว ดังนี้

ฟังก์ชันการบริโภคในระยะสั้น หรือเรียกว่า Cyclical consumption function ซึ่งมี 2 รูปแบบ คือ ฟังก์ชันเส้นตรง (Liner function) และฟังก์ชันไม่เป็นเส้นตรง (non liner function)

ฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นที่เป็นเส้นตรงมีรูปแบบดังนี้

$$C = a + bY_d : 0 < b < 1$$

การหาค่า APC ทำได้โดยการนำเอา Y_d ไปหารตลอด ดังนี้

$$\frac{C}{Y_d} = \frac{a}{Y_d} + b = APC$$

การหาค่า MPC ทำได้โดยการนำเอาอัตราการเปลี่ยนแปลงของ C หารด้วยอัตราการเปลี่ยนแปลงของ Y_d ดังนี้

$$\frac{\Delta C}{\Delta Y_d} = b = MPC$$

แสดงว่าค่า APC จะต้องมีค่ามากกว่า MPC ในทุกระดับรายได้ และเมื่อรายได้เพิ่มสูงขึ้นค่า APC จะลดลง แต่ในขณะเดียวกัน MPC ซึ่งเป็นค่าความชันจะมีค่าคงที่ เพราะฟังก์ชันการบริโภคเป็นเส้นตรงนั่นเอง

ฟังก์ชันการบริโภคระยะสั้นที่ไม่เป็นเส้นตรงมีรูปแบบดังนี้

$$C = a + bY_d - cY_d^2$$

การหาค่า APC ทำได้โดยการนำเอา Y_d ไปหารตลอด ดังนี้

$$\frac{C}{Y_d} = \frac{a}{Y_d} + b - cY_d = APC$$

การหาค่า MPC ทำได้โดยการนำเอาอัตราการเปลี่ยนแปลงของ C หารด้วยอัตราการเปลี่ยนแปลงของ Y_d ดังนี้

$$\frac{\Delta C}{\Delta Y_d} = b - cY_d = MPC$$

ซึ่งในกรณีนี้ MPC จะไม่คงที่

ฟังก์ชันการบริโภคระยะยาว หรือเรียกว่า Secular consumption function ฟังก์ชันการบริโภคระยะยาวคือ

$$C = bY_d$$

การหาค่า APC ทำได้โดยการนำเอา bY_d หารตลอด ดังนี้

$$\frac{C}{Y_d} = b = APC$$

การหาค่า MPC ทำได้โดยการนำอัตราการแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงของ C หารด้วยอัตราการเปลี่ยนแปลงของ Y_d ดังนี้

$$\frac{\Delta C}{\Delta Y_d} = b = MPC$$

ทฤษฎีการบริโภคตามแนวคิดของ Keynes ได้รับการยอมรับจากนักเศรษฐศาสตร์มหภาคในสมัยนั้นอย่างมากอย่างไรก็ตามมันยังคงถูกใช้ในการศึกษา ณ ระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง (cross-section studies) เท่านั้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สมมติฐานของ Keynes ได้รับความนิยมน้อยลงเนื่องจากฟังก์ชันการบริโภคของ Keynes ไม่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการบริโภคของประชาชนได้โดยที่นักเศรษฐศาสตร์คิดว่าเมื่อสงครามสิ้นสุดลงการใช้จ่ายของรัฐบาลจะลดลงทำให้เศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะตกต่ำและการบริโภคของครัวเรือนก็จะอยู่ในระดับต่ำแต่ในความเป็นจริงระดับการบริโภคของภาคเอกชนกลับเพิ่มขึ้นมากเพราะในช่วงที่เกิดสงครามผู้บริโภคมิรายได้เพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายของรัฐบาลและเก็บออมไว้ในรูปทรัพย์สินที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เมื่อสงครามสิ้นสุดจึงได้นำมาใช้ในการบริโภคทำให้ทราบว่าทรัพย์สินมีความสัมพันธ์ต่อระดับการบริโภคเช่นเดียวกับรายได้

2.1.2 ความโน้มเอียงเฉลี่ยและความโน้มเอียงเฉลี่ยหน่วยสุดท้ายของการบริโภคและการออม

นักเศรษฐศาสตร์นิยมพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้ และระหว่างการออมกับรายได้ ในรูปของความโน้มเอียง 2 แบบ ดังนี้

ความโน้มเอียงเฉลี่ยของการบริโภค (Average Propensity to Consume: APC) คือ อัตราส่วนระหว่างรายจ่ายเพื่อการบริโภคกับรายได้พึงจ่าย

$$APC = \frac{\text{รายจ่ายเพื่อการบริโภค}}{\text{รายได้พึงใช้จ่าย}} = \frac{C}{Y_d}$$

ความโน้มเอียงเฉลี่ยของการออม(Average Propensity to Save: APS) คือ อัตราส่วนระหว่าง การออมกับรายได้พึงใช้จ่าย

$$APS = \frac{\text{การออม}}{\text{รายได้พึงใช้จ่าย}} = \frac{S}{Y_d}$$

ความโน้มเอียงเฉลี่ยหน่วยสุดท้ายของการบริโภค(Marginal Propensity to Consume: MPC) คือ การวัดค่าของการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้ 1 หน่วย

$$MPC = \frac{\text{ส่วนเปลี่ยนแปลงรายจ่ายเพื่อการจ่ายบริโภค}}{\text{ส่วนเปลี่ยนแปลงรายได้พึงใช้จ่าย}} = \frac{\Delta C}{\Delta Y_d}$$

ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการออม (Marginal Propensity to Save: MPS) คือ การวัดค่าของการออมที่เปลี่ยนแปลงไปสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้ 1 หน่วย

$$MPS = \frac{\text{ส่วนเปลี่ยนแปลงการออม}}{\text{ส่วนเปลี่ยนแปลงรายได้พึงใช้จ่าย}} = \frac{\Delta S}{\Delta Y_d}$$

2.1.3 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวรของ Friedman (Permanent Income Theory of Consumption)

Milton Friedman (1957) (อ้างใน กิติ สมสนั่น, 2548) เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (long term income) ที่คาดว่าจะได้รับ พร้อมนี้เขาได้กำหนดให้รายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ รายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) และกำหนดให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคประกอบไปด้วย 2 ส่วนเช่นกัน คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวร (permanent consumption) และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว (transitory consumption)

Friedman เชื่อว่ารายได้ชั่วคราวซึ่งเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งอาจมีค่าเป็นได้ทั้งบวกหรือลบแต่ในระยะยาวแล้วรายได้ส่วนนี้จะหักกลบลบกันพอดี ดังนั้นในระยะยาวรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งจึงมีเฉพาะส่วนของรายได้ถาวรเท่านั้นและเหตุผลทำนองเดียวกันนี้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในระยะยาวที่เกิดขึ้นจริงจึงมีเฉพาะส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรด้วยเช่นกันภายใต้ข้อสมมติที่ว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่าง

- 1) รายได้ถาวรกับรายได้ชั่วคราว
- 2) ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว
- 3) รายได้ชั่วคราวกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว

จะได้ว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในระยะยาวจะขึ้นอยู่กับ รายได้ถาวร (ควรเป็นรายได้หลังหักภาษีแล้ว) โดยมีความสัมพันธ์กันในสัดส่วนคงที่สามารถเขียน ในรูปของสมการแสดงความสัมพันธ์ของการบริโภคในระยะยาวได้ดังนี้

$$C = aY^p \dots\dots\dots (5)$$

$$C/Y^p = a \dots\dots\dots (6)$$

C/Y^p คือค่า APC (Average Propensity to Consume: ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค) มีค่าคงที่เท่ากับ a ในขณะเดียวกันที่

$$\Delta C = a\Delta Y^p$$

$$\Delta C/\Delta Y^p = a \dots\dots\dots (7)$$

$\Delta C/\Delta Y^p$ คือค่า MPC (Marginal Propensity to Consume: ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค) ดังนั้นจากสมการ (6) และ (7) กล่าวได้ว่าในระยะยาวความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้เป็นความสัมพันธ์ที่ได้สัดส่วนกัน (proportional relationship) โดยมีค่า APC คงที่และเท่ากับ MPC ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Simon Kuznets ตามแนวคิดของ Friedman รายได้ถาวรหมายถึงมูลค่าปัจจุบันของรายได้เฉลี่ยระยะยาวที่คาดว่าจะได้รับซึ่งในระยะ ยาวรายได้ถาวรในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งจะเท่ากับรายได้ถาวรในอดีตนั่นคือ

$$Y_t^p = Y_{t-1}^p$$

โดยที่ Y_t^p คือรายได้ถาวรในงวดเวลาที่ t

Y_{t-1}^p คือรายได้ถาวรในงวดเวลาที่ $t-1$

แต่หากพิจารณาในระยะสั้นรายได้ถาวรในงวดเวลาใดเวลาหนึ่งจะมีความสัมพันธ์ กับรายได้ถาวรในอดีตและส่วนเปลี่ยนแปลงของรายได้ นั่นซึ่งเชื่อว่ามีความสัมพันธ์กันในรูปของ สมการดังนี้

$$Y_t^p = Y_{t-1}^p + b(Y_t - Y_{t-1}^p); 0 < b < 1 \dots\dots\dots (8)$$

โดยที่ Y_t คือรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาที่ t

b คือสัดส่วนของรายได้ถาวรที่มาจากรายได้ปัจจุบัน

หากคำนึงถึงช่วงเวลาในสมการ (5) และสามารถเขียนสมการได้ใหม่ดังนี้

$$C_t = aY_t^p \dots\dots\dots (9)$$

แทนสมการ (8) ในสมการ (9) จะได้

$$C_t = a(Y_{t-1}^p + b(Y_t - Y_{t-1}^p))$$

$$C_t = a(1-b)Y_{t-1}^p + abY_t \dots\dots\dots (10)$$

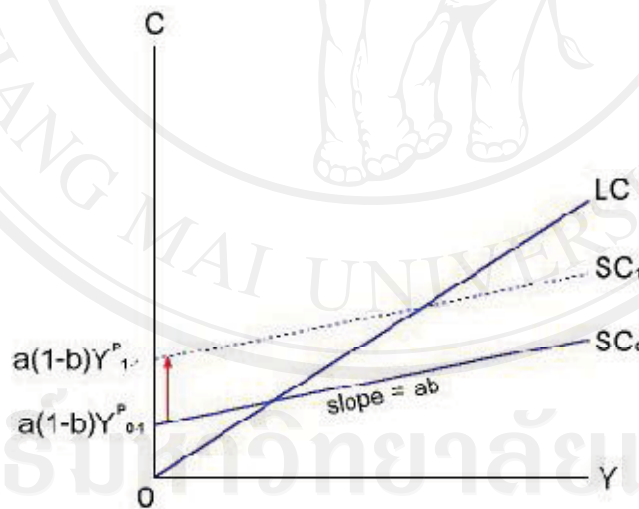
หาค่า APC จะได้

$$C_t/Y_t = a(1-b)Y_{t-1}^p/Y_t + ab \dots\dots\dots (11)$$

หาค่า MPC จะได้

$$\Delta C_t/\Delta Y_t = ab \dots\dots\dots (12)$$

จากสมการ (10) (11) และ (12) ทำให้สามารถกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการบริโภคในระยะสั้น ณช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งตามทฤษฎีนี้จะให้ลักษณะของเส้นการบริโภคตัดกับแกนค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภคที่ระดับ $a(1-b)Y_{t-1}^p$ ซึ่งค่าตัดแกนนี้จะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอิทธิพลของรายได้ถาวรในอดีต (Y_{t-1}^p) นั่นเองความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้ในระยะสั้นเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้สัดส่วนกัน (nonproportional relationship) โดยเมื่อระดับรายได้สูงขึ้นเรื่อยๆและสูงกว่ารายได้ถาวรในอดีตค่า APC จะลดลงในขณะที่ค่า APC > MPC ตลอดเวลาโดยสามารถแสดงโดยรูปที่ 2.2

LC คือเส้นการบริโภคระยะยาว SC คือเส้นการบริโภคระยะสั้น

รูปที่ 2.2 เส้นการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวตามสมมติฐานรายได้ถาวร

ดังนั้นจากการที่การออมเป็นเงินส่วนเหลือที่ไม่ได้ทำการบริโภคแล้วจึงสามารถเกิดได้ทั้งจากส่วนของรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราวสามารถเขียนสมการการออมได้ดังนี้

$$S = f + gY^T + hY^P$$

โดยที่	f	คือ	ปริมาณการออมในขณะที่ยังไม่มีรายได้
	g	คือ	สัดส่วนของรายได้ชั่วคราวซึ่งมีผลต่อการออม
	h	คือ	สัดส่วนของรายได้ถาวรซึ่งมีผลต่อการออม
	Y^T, Y^P	คือ	รายได้ชั่วคราวและรายได้ถาวรตามลำดับ

2.1.4 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Theory of Consumption)

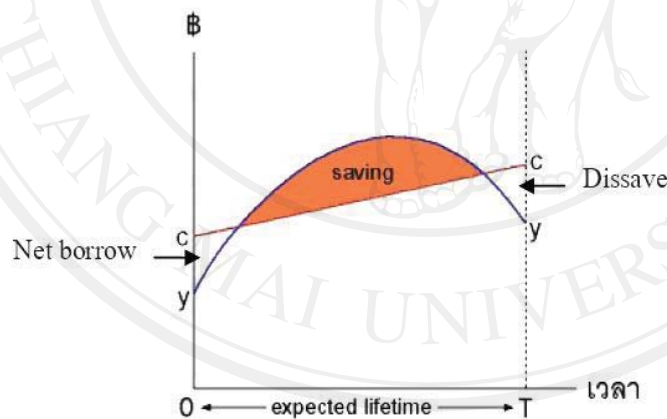
ทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นโดย James S. Duesenberry (1949) (อ้างใน เรขา ธนนาทนะชน, 2551) ความเชื่อตามแนวคิดของทฤษฎีสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 สมมติฐาน คือ

1) Duesenberry เชื่อว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้สัมบูรณ์ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes เท่านั้น แต่จากการที่มนุษย์มีพฤติกรรมการเลียนแบบในการบริโภคของสังคม (demonstration effect) จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคควรจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมด้วย กล่าวคือครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบกับแล้วต่ำกว่าระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคม มีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคต่อรายได้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของครัวเรือนจะพยายามรักษาระดับของการบริโภคให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคม ส่วนครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบกับแล้วสูงกว่าระดับรายได้เฉลี่ยของคนในสังคม มีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคต่อรายได้ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เพราะครัวเรือนในกลุ่มนี้จะมีระดับของการบริโภคสูงอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสามารถที่จะทำการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคโดยจัดสรรเงินจากรายได้เพียงส่วนน้อยก็พอเพียงสำหรับการบริโภคสินค้าและบริการให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคมได้แล้ว

2) นอกจาก Duesenberry จะเชื่อว่าการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของสังคมแล้ว เขายังเชื่ออีกว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดปัจจุบันยังขึ้นอยู่กับระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาก่อน ๆ อีกด้วย ทั้งนี้เพราะครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้วจะเป็นการยากที่จะทำให้เขาลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิมเมื่อระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (previous peak income) แยก

2.1.5 สมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis Framework)

Albert Ando and Franco Modigliani และ Richard Brumberg (1963) (อ้างใน กิตติ ลิมสกุลและคณะ, 2551) เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับการคาดคะเนของรายได้ตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคตหากพิจารณาการกระจายรายได้และปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในวัฏจักรชีวิตที่ควรจะเป็นของบุคคลหนึ่งๆ ดังรูปที่ 2.3 จะเห็นว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อยจะมีระดับรายได้อยู่ในระดับต่ำและจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้นต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมามีรายได้ลดลงอีกครั้งการกระจายรายได้ตลอดช่วงอายุขัยจึงมีลักษณะเป็นไปตามเส้น yy ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับตามอายุขัยโดยมีลักษณะของการกระจายปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคตามเส้น cc เมื่อทำการเปรียบเทียบกันระหว่างเส้น yy และ cc แล้วจะพบว่าในช่วงต้นของชีวิตบุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคดังนั้นบุคคลจึงต้องประพடுத்தเงินเป็นผู้ก่อหนี้ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มที่จะมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดใช้หนี้เดิมได้และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิตเงินสะสมส่วนนี้ก็คือส่วนของเงินออมนั่นเอง

รูปที่ 2.3 รายได้และการบริโภคตามสมมติฐานวัฏจักรชีวิต

2.1.6 แนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อการออม (กิตติพัฒน์ แสนทวีสุข, 2550)

ปัจจัยที่มีผลต่อการออมได้แก่

1. ช่วงอายุ (Life Cycle) ช่วงอายุและรายได้มีความสัมพันธ์กันดังนี้

1.1 ช่วงเริ่มทำงานและสะสมทุนทรัพย์เป็นช่วงที่มีรายได้น้อยแต่สม่ำเสมอโดยปกติแล้วรายได้มักจะเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตามระดับความรับผิดชอบที่สูงขึ้นและทักษะความรู้ที่พัฒนาขึ้นจากงานนั้นๆ

1.2 ช่วงที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่ายเป็นช่วงที่มีระดับความสามารถในการหารายได้สูงที่สุดเนื่องจากมีหน้าที่การงานที่มั่นคงขึ้นส่วนหนี้สินที่มีนั้นลดลงจึงทำให้มีเงินส่วนที่เหลือไว้สำหรับลงทุนมากขึ้นและควรเก็บเงินบางส่วนสำรองไว้สำหรับใช้จ่ายช่วงเกษียณอายุ

1.3 ช่วงใช้จ่ายเงินหลังเกษียณเป็นช่วงที่รายได้จากการทำงานลดลงหรือบางคนอาจจะไม่มีรายได้เลยในขณะที่เดียวกันภาระการผ่อนชำระหนี้สินก็เริ่มหมดลงด้วยแต่ยังคงมีค่าใช้จ่ายด้านการบริโภคและค่ารักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้นช่วงชีวิตนี้จึงจำเป็นต้องใช้สินทรัพย์ที่สะสมและลงทุนไว้ เช่นเงินบำเหน็จบำนาญหรือเงินออมเพื่อการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่องภายหลังการเกษียณอายุเป็นต้น

2. รายได้ที่จะได้รับ (Income) รายได้มาได้จากส่วนที่เป็นรายได้หลักและรายได้เสริมเช่นเงินเดือนประจำรายได้จากธุรกิจส่วนตัวรายได้ที่ได้รับจากการลงทุนเงินจากมรดกและทรัพย์สินให้เช่าเป็นต้น

3. รายจ่าย (Expenses) เป็นส่วนที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายและการดำเนินชีวิตรายจ่ายนั้นมีทั้งส่วนที่เป็นรายจ่ายทั้งหมดไปรายจ่ายเพื่อเป็นสินทรัพย์และรายจ่ายเพื่อลดความเสี่ยงในอนาคตโดยปกติรายจ่ายหลักๆจะมีหลายหมวดได้แก่เงินสำรองเพื่อฉุกเฉินค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคภาระหนี้สินค่าประกันภัยและเงินสำหรับแผนการในอนาคตเป็นต้น

2.1.7 แนวคิดในการก่อกำหนดของครัวเรือน

Franco Modigliani (1966) (อ้างใน กิตติ ลิ้มสกุลและคณะ, 2551) ได้กล่าวถึงสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ได้อธิบายว่าในช่วงวัยหนุ่มสาว หรือวัยเริ่มทำงาน ครัวเรือนจะมีรายได้ รวมถึง สินทรัพย์สะสมอยู่ในระดับต่ำ โดยครัวเรือนคาดว่าในอนาคตรายได้จะปรับตัวสูงขึ้น ดังนั้นครัวเรือนจะมีความประสงค์ในการก่อกำหนดหนี้สินเพื่อรักษาระดับการบริโภค และอุปโภค โดยการก่อกำหนดหนี้สินภายหลังเมื่อครัวเรือนอายุมากขึ้น และมีรายได้มากกว่ารายจ่าย ทำให้ครัวเรือนสามารถชำระหนี้สินรวมทั้งสะสมรายได้ส่วนเกินในรูปแบบของเงินออมได้ ทฤษฎีดังกล่าวจึงอธิบายได้ว่าระดับหนี้สินจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุของสมาชิกในครัวเรือนด้วย โดยระดับหนี้จะเพิ่มขึ้นจนถึงช่วงอายุหนึ่งเนื่องจากรายได้ยังต่ำกว่าการบริโภค และหนี้เริ่มลดระดับลงมาเมื่อรายได้สูงขึ้นตามอายุจนครัวเรือนสามารถมีเงินออมได้ ท้ายที่สุดหลังเกษียณอายุรายได้จะลดลงอีกครั้ง ทำให้ระดับเงินออมของครัวเรือนปรับการบริโภคตามรายได้ปัจจุบันมากขึ้น ทำให้ระดับหนี้รวมถึงเงินออมไม่ผันผวนเท่าทฤษฎีของ Friedman

อย่างไรก็ตาม การก่อกำหนดของครัวเรือนจะไม่จำเป็นต้องเป็นปัญหาเสมอไป เนื่องจากเป็นการชี้ให้เห็นถึงความจำเป็น และภาวะในบางช่วงที่ครัวเรือนจำเป็นต้องรักษาระดับการใช้จ่ายของครัวเรือน เช่น ในช่วงเปิดเทอม ครัวเรือนจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาสูงกว่าปกติ และประอบางมาก

ขึ้นต่อปัจจัยเสี่ยงต่างๆ เช่น สภาพการจ้างงานในอนาคต การไม่มีงานทำ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพิ่มขึ้น และราคาสินค้าเพิ่มขึ้น ทำให้มีผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อฐานะทางการเงินของครัวเรือน เสถียรภาพของระบบสถาบันการเงิน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดาว นามบัณฑิต (2542) ศึกษาสภาพหนี้สิน และความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไข ปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 คน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลเชิงปริมาณได้ทำการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิเคราะห์เชิงพรรณนา

จากการศึกษาทางด้านสภาวะหนี้สิน พบว่าข้าราชการครูมีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 78.50 โดยมีแหล่งหนี้สินมาก 3 ลำดับ คือ (1) สหกรณ์ออมทรัพย์ครู (2) ธนาคารของรัฐบาล (3) บุคคลทั่วไปภาวะหนี้สินแยกตามสถานภาพส่วนตัว พบว่า ข้าราชการครู กลุ่มที่อายุ 51 ปีขึ้นไป อายุราชการ 21 ปีขึ้นไป วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี สถานภาพเป็นหม้ายและกลุ่มที่ระดับเงินเดือน 11,001-15,000 บาท มีหนี้สินคิดเป็น ร้อยละ 100.00

จากการศึกษาสาเหตุการเกิดหนี้สิน พบว่าข้าราชการครูมีหนี้สินเนื่องจากสาเหตุ 3 ข้อ ตามลำดับดังนี้ คือ (1) ชื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย (2) นำไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพในชีวิตประจำวัน (3) นำไปซื้อหรือผ่อนรถกระบะ

ทรงฤทธิ์ หาญวงษา (2542) ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม การบริโภคของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในและนอกเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 461 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างด้วย t-test สองกลุ่มอิสระ จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม การบริโภคทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านโภชนาการ ด้านเครื่องนุ่งห่มและสิ่งประดับตกแต่งร่างกาย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการรับบริการ ด้านสิ่งบันเทิงเริงรมย์ ด้านสิ่งเสพติดมีนเมา ด้านการพนัน และด้านการใช้เวลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อจำแนกตามเพศแล้ว เพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้น ด้านการใช้เวลาไม่แตกต่างกัน ข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลมีระดับพฤติกรรม การบริโภคสูงกว่าข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมนอกเขตเทศบาลสูงกว่ากลุ่มในเขตเทศบาล เมื่อจำแนกตามเพศพบว่าเพศชายมี

พฤติกรรมกรรมการบริโภคสูงกว่าเพศหญิงสี่ด้าน ส่วนอีกสี่ด้านเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณา ระดับพฤติกรรมกรรมการบริโภคในภาพรวม พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยที่สุดถึงระดับปานกลาง สาเหตุของการบริโภคส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นความจำเป็น รองลงมาคือความพึงพอใจ ผลกระทบจาก พฤติกรรมกรรมการบริโภคพบว่า ด้านฐานะทางเศรษฐกิจข้าราชการครูส่วนใหญ่กระทบต่อรายได้มากที่สุด รองลงมาคือกระทบต่อรายจ่าย ส่วนด้านหน้าที่การงาน พบว่า กระทบต่อหน้าที่การงานมากที่สุด

ชาติ เต็มสงสัย (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายของอาจารย์ สถาบันราชภัฏในภาคเหนือการศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายของอาจารย์สถาบันราชภัฏในภาคเหนือว่ามีลักษณะรายได้และรายจ่ายเป็นอย่างไร และศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดรายได้และรายจ่ายของอาจารย์สถาบันราชภัฏในภาคเหนือ ซึ่งการศึกษาคั้งนี้ได้ทำการออกแบบสอบถามอาจารย์สถาบันราชภัฏ 8 สถาบันในภาคเหนือ จำนวน 315 ตัวอย่าง โดยวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด และในส่วนของ การวัดความเสมอภาคของการกระจายรายได้ จะใช้วิธีสร้างลอเรนส์ และคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์จินี ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ และจำนวนคาบที่สอน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับรายได้ทั้งหมดของอาจารย์ อาจารย์เพศชายมีรายได้มากกว่าอาจารย์เพศหญิง อาจารย์ที่มีอายุมากและจำนวนคาบที่สอนมากขึ้นจะมีรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับผลการศึกษารายจ่ายของคร้วเรือนของอาจารย์พบว่า อายุ จำนวนสมาชิกในคร้วเรือน และรายได้ทั้งหมด มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับรายจ่ายของคร้วเรือน ซึ่งเมื่ออายุจำนวนสมาชิกในคร้วเรือน และรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้รายจ่ายของคร้วเรือนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในการศึกษาพบว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีเท่ากับ 0.2205 การกระจายรายได้ของอาจารย์ราชภัฏในภาคเหนืออยู่ในเกณฑ์ดี

นคเรศ ราชจิริต (2551) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการบริโภคของครุที่มีหนี้สินในจังหวัดพะเยา โดยวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคของครุที่มีหนี้สินและศึกษาถึงปัญหาที่เกิดจากการมีหนี้สินของครุในสหกรณ์ออมทรัพย์ครูพะเยา จำกัด กลุ่มตัวอย่างจำนวน 366 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าครุที่มีหนี้สินในจังหวัดพะเยามีหนี้เฉลี่ยคนละ 1,014,373.74 บาท มีทรัพย์สินเฉลี่ยคนละ 2,112,814.17 บาท และมีรายได้เฉลี่ยคนละ 35,422.30 บาทต่อเดือน ขณะที่มืค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 34,820.00 บาทต่อเดือน การจัดสรรรายได้เพื่อใช้จ่ายในครอบครัวของครุที่มีหนี้สินเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า การบริโภคในแต่ละด้าน ส่วนใหญ่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการฯ

กำหนด แต่ยังมีรายจ่ายด้านการชำระหนี้ ด้านสังคม และด้านอื่นๆอีก ซึ่งไม่อยู่ในรายการที่กำหนด ตามเกณฑ์เป็นจำนวนร้อยละ 25.85 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด สำหรับพฤติกรรมการบริโภค พบว่าความ โน้มเอียงเฉลี่ยของการบริโภคโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.98 และความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของการ บริโภคโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.804 สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคพบว่าปัจจัยด้านจิตวิทยาที่ มีอิทธิพลมากที่สุด คือปัจจัยด้านการรับรู้คุณสมบัติของสินค้าหรือบริการ โดยมีอิทธิพลระดับปาน กลาง ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคมากที่สุด คือ ปัจจัยด้าน ครอบครัวย โดยมีอิทธิพลระดับปานกลางเช่นเดียวกัน สำหรับปัญหาที่เกิดจากการมีหนี้สิน พบว่า ปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ ปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน และในภาพรวมแล้วการมีหนี้สิน ได้ก่อปัญหาส่งผลกระทบต่อถึงครูในระดับปานกลาง

ศิริพร รัตนบุษยาพร (2546) ศึกษาการจัดสวัสดิการเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สินของ ข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 201 คน ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีหนี้สิน สถานภาพการเงินมีรายได้ไม่เพียงพอกับ รายจ่าย สวัสดิการต่าง ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสหกรณ์ออมทรัพย์ครูสุราษฎร์ธานี จำกัด ได้จัดขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือ ช่วยผ่อนคลายภาวะหนี้สินให้กับข้าราชการครูในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ถึง 3 หน่วยงาน เมื่อดูจากค่าเฉลี่ย และอยู่ในระดับปานกลาง 1 หน่วยงาน คือ สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการครู ปัญหาที่พบมากเป็นอันดับสูงสุด คือ ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการขอ ความช่วยเหลือจากหน่วยงาน และมีความยุ่งยากขึ้นตอนมากในการขอความช่วยเหลือ และปัญหา เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในเรื่องของการกำหนดคุณสมบัติของผู้ใช้สิทธิ์อยู่ในวงจำกัดและการ กำหนดการคำนวณการควมคุมมากเกินไปข้าราชการครูได้ให้ความคิดเห็นวิธีการปรับปรุงใน การดำเนินการจัดสวัสดิการเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สินมากเป็นอันดับสูงสุดคือให้หน่วยงานจัด กองทุนสำรองไว้ให้ข้าราชการครูกู้เมื่อยามจำเป็น และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ แก้ไขเพื่อผ่อนคลายภาวะหนี้สิน

ธีระพล จงไกรจักร (2547) ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูภายใต้โครงการเงิน ทุนหมุนเวียน ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อหลักเกณฑ์และวิธีการให้กู้ยืมเงินเพื่อแก้ไขปัญหา หนี้สิน ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 240 คน ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นหนี้เนื่องจากใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สำหรับ

หลักเกณฑ์และวิธีการให้กู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนในด้านคุณสมบัติของผู้มีสิทธิกู้ยืมเงิน แนวทางในการพิจารณาคำขอกู้ การค้ำประกันและหลักประกันข้าราชการครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว แต่วิธีการให้กู้ยืมเงินทุนหมุนเวียนข้าราชการครูส่วนใหญ่เห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขเป็นอันดับแรก ในประเด็นการคิดอัตราดอกเบี้ยและการกำหนดชำระคืนโดยข้าราชการครูเสนอแนะว่าการกู้ยืมให้คิดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 3 ต่อปี และมีการชำระคืนไม่เกิน 120 งวด และเห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขในประเด็นวงเงินกู้เป็นอันดับรองลงมา โดยเสนอแนะว่าให้เพิ่มวงเงินกู้ยืมเป็น 500,000 บาท

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) ศึกษาถึงพฤติกรรมการบริโภคของคนไทยในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเป็นหนี้ พบว่า สัดส่วนคนโสดเพศหญิงไม่เป็นหนี้มากกว่าคนโสดเพศชาย คนที่แต่งงานแล้วเพศชายไม่เป็นหนี้มากกว่าเพศหญิง กลุ่มที่มีอายุมากกว่า จะไม่เป็นหนี้ กลุ่มที่มีการเป็นหนี้มากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ คือกลุ่มที่มีอายุ 20-30 ปี ทั้งชายและหญิง ผู้ที่มีการศึกษาระดับม.3-ม.6 ทั้งเพศหญิงและชาย และกลุ่มการศึกษาต่ำกว่า ม. 3 เพศหญิงมีการใช้จ่ายที่เป็นหนี้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ หากพิจารณาในเรื่องอาชีพกับการเป็นหนี้ ก็พบว่า กลุ่มอาชีพทำงานเอกชนทั้งเพศชายและเพศหญิง มีการใช้จ่ายที่เป็นหนี้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ กลุ่มผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,000 -10,000 บาทเป็นกลุ่มที่มีการใช้จ่ายที่เป็นหนี้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ